

Pieter Hilhorst & Jos van der Lans

‘Ha Tof, met Mark’

Het was een wonderlijke ervaring. Een van ons (Jos) installeerde een paar jaar geleden de app Strava op zijn telefoon. Strava is een sportieve app waarmee je wandelingen kunt registreren. De app houdt onder meer de afstand bij, slaat de route op en klokt de duur van de wandeling. En het resultaat kan je vervolgens delen met vrienden en bekenden. Hoe het mogelijk is, zal altijd wel een raadsel blijven, maar nadat hij de eerste wandeling had geregistreerd, ontving hij het bericht dat Tof Thissen hem ‘kudos’ had gegeven. Kudos bleken de duimpjes van Strava te zijn en Tof Thissen had het de moeite waard gevonden om blij te geven van zijn waardering voor de geleverde prestatie (7 km in vier uur tijd, inclusief terras!). Sindsdien gaat er geen wandeling voorbij of Tof trakteert Jos op welverdiende kudos.



In zekere zin is dit Tof Thissen ten voeten uit. Tof is wat ze in de softe sector een mensenmens noemen of in gewone-mensen-Nederlands: een ontzettend aardige, vrolijke en attente man met wie het moeilijk ruzie maken is. Op Wikipedia wordt hij een ‘Limburgse charmeur’ genoemd. Wij hebben voor deze bijdrage driftig gespeurd naar mensen die een onvertogen woord over Tof zouden willen zeggen, maar zelfs als wij beloofden dat onder fictieve naam te doen is het ons niet gelukt iemand te vinden. Zelfs Jos van Rey, de bestrafte onderkoning van Roermond met wie Tof in zijn wethouderstijd de politieke degenen kruiste, had geen fout woord voor hem over, ook niet toen wij hem daar een niet onaanzienlijke beloning voor in het vooruitzicht hadden gesteld.

Mark Rutte

Tof Thissen is ook uitermate behulpzaam. Toen de jonge Mark Rutte in 2004 als staatssecretaris van Sociale Zaken de Wet Werk en Bijstand met veel elan door de Tweede en Eerste Kamer had gelooft en daarna het land in trok om in gemeenten de invoeringsproblemen van de wet te bespreken, riep hij regelmatig de hulp van Tof Thissen in. Tof was toen directeur van Divosa en als er een probleem ter sprake kwam dat door de directies van de Diensten Werk en Inkomen geregeld zou kunnen worden, pakte Mark Rutte *en plein public* zijn Nokia en meldde hij de zaal: ‘even Tof Thissen bellen’. Dat ging dan als volgt:

‘Ha Tof, met Mark’

.....

‘Luister Tof, hier in Hoorn vragen ze zich af of alle Diensten alle gevallen op gelijke wijze behandelen. Kan Divosa daar een rol in spelen?’

.....

‘Oké. Dus ik kan hier melden dat Divosa dit verder zal oppakken! Dank je wel, Tof.’

Het is jammer dat Mark Rutte als minister-president nog steeds zijn oude Nokia gebruikt en dus de Strava-app niet kan installeren, want als hij dat wel zou doen zou hij zeker na elke inspanning op kudos van Tof kunnen rekenen. Ze leven, zelfs nadat onder leiding van Rutte de publieke sector stevig de vernieling in is gedraaid en Tof Thissen daar als fractievoorzitter van GroenLinks in de Eerste Kamer gehakt van maakte, nog altijd op vriendschappelijke voet. Ze sms'en regelmatig en de twee vallen ook wel eens in een restaurant te betrappen. Zij vormen het bewijs dat politieke meningsverschillen niet ten koste hoeven te gaan van persoonlijke waardering en onderling respect. Kom daar tegenwoordig nog eens om.

Ambassadeur leefwereld

Je zou Tof Thissen de ambassadeur van de leefwereld binnen de systeemwereld kunnen noemen. Het is altijd zijn ideaal geweest om publieke diensten dicht bij de mensen te brengen - menselijker, warmer, aalbaarder. Dat iemand jarenlang als UWV-klant te boek kon staan en nog nooit iemand van de UWV had gezien, of als dat wel het geval was elke keer iemand anders, was hem een gruwel. Hij begreep natuurlijk heel goed dat dienstverlening aan grote aantallen op gespannen voet stond met de menselijke maat, maar als hij kansen zag om de bureaucratische vervreemding een halt toe te roepen, greep hij die met beide handen aan.

In dat streven heeft hij vaak een beroep op ons gedaan. Dan mochten we Divosa-directeuren de les lezen, KING-congressen toespreken of UWV-managers inspireren over de vraag hoe de systeemwereld zich zou kunnen wenden tot de leefwereld, tot de logica van burgers en kon ontsnappen aan de bureaucratische orde. Hoogtepunt was het onderzoeksproject *Nabij is beter* dat we in opdracht van KING/VNG (lees: Tof Thissen) in 2015/2016 hebben mogen doen en waarbij we onderzochten hoe de anti-bureaucratische aspiraties van de decentralisatie in de dagelijkse gemeentelijke praktijk waar gemaakt konden worden. De tien beloften van de decentralisaties, die we op een placemat hadden laten afdrukken en overal in het land verspreiden, vormde - we kunnen dat nu wel bekend maken - eigenlijk de verborgen agenda van Tof Thissen.

Beloften van de decentralisaties

1. De decentralisaties willen van een anonieme verzorgingsstaat een herkenbare verzorgingsstad maken, die gebaseerd is op de organisatie van **nabijheid** met het primaat op de **wijk**.
2. De decentralisaties hebben **integraal** werken als vertrekpunt. Het gaat niet langer om de formats van instituties, maar om het primaat van de oplossing.
3. De decentralisaties bevorderen snelle, heldere en zo nodig onorthodoxe oplossingen en hebben daardoor ten principale een **anti-bureaucratische signatuur**.
4. De decentralisaties beogen de rol van burgers te veranderen: ze zijn niet langer klanten van voorzieningen, maar **eigenaren** van (onderdelen van) de publieke zaak. Hun positie in de besluitvorming over zorg- en dienstverlening verandert van consument tot producent, van passief naar actief.
5. De decentralisaties geven vorm aan **andersoortige horizontale en gelijkwaardiger verhoudingen** tussen professionals en burgers/amateurs (sociale netwerken, informele zorg).
6. De decentralisaties bieden meer **ruimte aan professionals** en bevrijden deze van al te strakke protocollen en gedetailleerde verantwoordingsregimes.
7. De decentralisaties doorbreken de verkokering en het daarbij opknippen van problemen in door specialisten behandelbare deelproblemen. Ze maken meer ruimte voor een **generalistische werkwijze**.
8. De decentralisaties zorgen ervoor dat het accent, zowel in de organisatie van dienstverlening als in het professionele handelingsrepertoire, nadrukkelijk op **preventie** komt te liggen.
9. De decentralisaties bewerkstelligen dat de economie van de publieke sector wordt omgedraaid: preventie loont en er komen **integrale kosten-baten analyses**. Echt integraal werken verbetert zo de dienstverlening, zet het mes in de verkokering waardoor het goedkoper kan worden (in die volgorde).
10. De decentralisaties zijn erop gericht de **leefwereld** van burgers te bevrijden van het juk van de systeemwereld, waardoor de krachten van de samenleving zich optimaal kunnen ontwikkelen. **Overzichtelijkheid** en **kleinschaligheid** (de menselijke maat) zijn daarvoor nieuwe ijkpunten. Het doet daarin denken aan de oude slogan van Philips: *sense and simplicity*. Het is het primaat van het gezond verstand.

Uit: Pieter Hiihorst & Jos van der Lans. *Nabij is beter*. De beloften van de 3 decentralisaties. Uitgave VNG/KING, januari 2015.



Recent hebben we Tof nog terzijde gestaan in zijn streven om een Publieke Arbeidsvoorziening te realiseren waarin de bureaucratische scheidslijnen tussen UWV en gemeenten, tussen werkgeversorganisaties en vakbonden, tussen van alles (het ministerie van Sociale Zaken) en nog wat (regio's) te doorbreken. Iedereen deed er aan mee, maar soms bekwam ons wel het gevoel dat alle betrokkenen dat vooral ook deden omdat ze geen nee tegen Tof Thissen durfden te zeggen.

Potten breken?

Wij hebben veel van deze Tof-opdrachten geleerd. Ze hebben onze pen aangescherpt, onze inzichten verdiept, onze geschriften rijker gemaakt, we zijn in onze kritische beschouwingen beter beslagen ten ijs gekomen. Maar hebben ze Tof Thissen nu ook echt geholpen in zijn ideaal om de systeemwereld meer onder de mensen te brengen? Heeft hij eigenlijk potten kunnen breken? Is er onder zijn regie iets ten goede veranderd?

Ai, een lastige kwestie. Tof Thissen zelf begrijpt inmiddels als geen ander dat je mammoettankers maar langzaam van koers kunt laten veranderen. Hij beschikt over het geduld dat wij – als ongedurige criticasters - nooit zouden kunnen opbrengen. Hij ziet bewegingen in de goede richting. Hij is altijd optimistisch, ook al erkent hij tijdens informele onderonsjes dat het zwemmen in een pot stroop is. Misschien had hij toch wat vaker Mark Rutte moeten bellen?

Na drie leidinggevende systeemwereldfuncties (Divosa, KING/VNG, UWV) van zo'n zeven jaar gaat Tof op zoek naar een nieuwe uitdaging. Het ligt voor de hand dat hij nu een leidinggevende functie neemt die dichtbij de leefwereld van mensen staat. Hij zou met zijn kennis van de systeemwereld een hele goede ombudsman zijn, die zich geen knollen voor citroenen laat verkopen.

Alle mensen uit de systeemwereld die hij nu achter zich laat, raden wij aan om de Strava-app te installeren. Dan kan je na elke inspanning op de kudos van Tof rekenen. Uit ervaring weten we dat dat altijd een goed gevoel oplevert. Tof beschikt namelijk over de natuurlijke gave mensen blij te maken.

Pieter Hilhorst is onderzoeker en publicist. Hij is lid van de Raad van Volksgezondheid en Samenleving. Jos van der Lans is cultuurpsycholoog en publicist. Hij was tussen 2005 en 2007 collega van Tof Thissen in de Eerste Kamer.

Alle resultaten van het project *Nabij is beter* (twee essaybrochures, tien workshopsverslagen en dertig beschouwingen op www.socialevraagstukken.nl) zijn te raadplegen op: https://www.josvdlans.nl/journalist/nabij_is_beter.php